

*Присвячую до 310 річниці
від дня народження О.Довбуша,
а також своїй родині
та всім хто паважав мене*

Dignun

Михайло ДІДИШИН

ДОВБУШ

“Лисаний Камінь”

Косів
2011

ББК 84.4 УКР 6-5

Д 44

Книга вийшла за сприяння

Богдана Буци

(м. Львів)

Дідиш М.І.

Д 44 **Довбуш.** – Косів: Писаний Камінь, 2011 – 100 с.

До книжки, що складається з двох розділів, увійшли нові притчі, лапідарії та ліричні поезії, написані автором останнім часом.

ББК 84.4 УКР 6-5

Ніщо з цієї книги не може бути передруковано без згоди автора

© М.І. Дідишин, 2011

© Видавництво

«Писаний Камінь», 2011

ПРО АВТОРА

Михайла Дідишина знають поза межами Гуцульщини — з книжок і статей, з телефільмів, радіопередач... Сотні відвідувачів побували в його домашньому музеї, який він створив в хаті, яку відшукав в горах і в якій був смертельно поранений народний ватажок Карпатських опришків Олекса Довбуш. Тут, поруч з хатою, Михайло Ількович спорудив пам'ятник народному герою, який красується на його подвір'ю.

Михайло Дідишин (властиво, офіційно його прізвище Юсипчук) — людина дуже своєрідна, можна сказати навіть, химерна, справжній народний тип, в якому втілювалась ціла купа талантів. Він і краєзнавець, і природолюб, і поет, і музикант, і художник, і незрівнянний оповідач (його оповіді, присмачені мудрою іронією, вільно поєднують реальні факти з витворами уяви), знавець цілющих зел, умілий фотограф... Він із породи диваків, про яких кажуть, що вони є окрасою людства. Таким був Сковорода, такою є Параска Плитка-Горицвіт із Криворівні, таким є й Михайло Дідишин (йдеться, звичайно ж, не про виміри особистостей, а про спрямування характеру). А ще він своїм характером, навіть зовнішністю дуже нагадує доброго Чугайстра...

На сьогоднішній літературній сторінці показуємо дешицу з різноманітної творчості Михайла Дідишина. Захочете подарувати годину втіхи собі й своїм вихованцям — відвідайте його в славнозвісному Космачі. Не пошкодуєте!

Ігор ПЕЛИПЕЙКО.

ПОЕМА ПРО ДОВБУША

Хто щастя зичить біднякам

І любить волю сам,

Сідайте в коло, розповім

Про Довбуша я вам.

Ясна зірка у Карпатах
Світлом засвітила,
То гуцулка Василюха
Довбуша родила.

Ріс Олекса дуже скоро, —
Гуцули казали,
Бо на нього знедолені
Карпати чекали.

Як Олекса трошки підріс,
Пішов в полонину,
Та випасав за кулешу
Богацьку маржину.

Випасав він ту маржину,
Його дощі мили,
Але газди за роботу
Мізерно платили.

Не раз хлопця ще й до того
Прутом відшмагали,
Та босого без сардака
З вівцями післяли.

Раз Олексу з овечками
Буря захопила,

Потемніли пишні гори.
Нічка ся зробила.

Став Олекса під смереку.
Овечки ся сховали.
Чорне небо блискавками
Мечі розтинали.

Гримлять громи, блискавиці,
Буря не стихає,
Аж тут з скали чорт рогатий
Голу висуває.

Вишкірив він свої зуби,
Хижо усміхнувся.
Задер хвоста та й до неба
Задом повернувся.

Тут Олекса так подумав
— Дійся Божа воля —
І витягнув з-за ременя
Свого пістоля.

Дихнув тричі на пістоля.
Душа завмирає
Зробив хреста, та й на чорта
Пістоль направляє.

Як натис Олекса спуска.
Чудо ся зробило
Повіяли страшні вітри.
Дерево ломило.

О. Довбуш

М. Дзвінка

Хата в якій перебував довбуш

Якби гори валилися,
Та вниз посходили,
А у зворах громовії
Луни ся відбили.

Та не довго це тривало.
Враз ся проясніло,
І на небі ясне сонце
Радісно загірло.

Думає про все Олекса.
А страх не відходить.
Аж до нього старий дідо
Із лісу виходить.

Хотів Олекса сховатися
Та втечи від нього,
Бо ніколи ще не видів
Дідуся такого.

Доки Олекса роздумував.
Що ж йому робити.
То дідусь прийшов до нього.
Почав говорити.

— Ти, Олексю, легінь смілий
Хочу ти сказати.
Як ти смілив в арідника
З пістоля стріляти.

Що хотів бис, добрий хлопче.
За це все дістати,
Що ти знищив вражу силу.
Вичистив Карпати.

— Сказав би м вам, дідусику,
Сказав, та не смію.
Є ще гірші дияволи.
Як ці, що в камінню.

Бо ці сидять у печері.
В камінню царюють,
А ті ходять поміж людей.
Та людей мордують.

Якби мені Бог дозволив
Таку силу мати,

Щоби я ся не міг в світі
Нікого бояти.

Щоби наші всі гуцули
Вільно в горах жили.
І всі пани їм ніколи
Кривди не робили.

Щоби мене панська куля
Не могла убити.
Двері панські та багатих
Щоби м міг відкрити.

— Все, що просиш, то збудеться.
Все у божій волі,
Лиш бес крови невинної
Не пролляв ніколи.

Мусиш також всяких жінок
В горах обминати.
Залишишся вічно жити
Та меш славу мати.

Даю тобі. Олексю, топір,
Який я тримаю.
І в долоню твою праву
Силу заховаю.

Узяв руку праву Олекси,
Ножа витягає,
Та три зерна — силу, мудрість
В руку зашиває.

Дзвінчукова хата, який стріляв у Довбуша

— Йди, Олексю, чесним шляхом,
В тебе людська доля,
Та пам'ятай: на все в світі
Є Господня воля.

Не складай ти скарбів земних,
Бо меш гроші мати,
Ти повинен чесним людям
Завжди помагати.

Бачить Олексю Божу силу,
Став діда благати,
Щоби зволив про три зерна
Йому розказати.

— Твоя сила — дар від Бога, —
Мушиш пам'ятати,
На дрібниці і зухвалість
Їх не витратити.

Друге зерно — мудрість в тобі,
Мусить таков бути,
Аби гроші — скарби земні —
Ти міг обминутися.

Третє зерно — це, Олексю,
Твої таємниці,
Аби був друг — правов рукав,
Жінка, як косиці.

Той, що хоче з бідних людей
Маєток нажити,
Слід, Олексю, такі гроші
Чесно поділити.

Слід, Олексю, простим людям
Завжди помагати,
Бо багаті вже про Бога
Стали забувати.

Попи, багаті, вельможі
Так ся розпустили,
Що простий люд по всім світі
З торбами пустили.

Бог дав тобі все, Олексю,
Що людина має,

Зробиш добро — нагородить,
За зло — покарає.

Дивиться дід на Олексу,
Та й ся посміхає,
І на очах, як та димка,
Від нього зникає.

Довго хлопець сидів мовчки,
Не знав, що робити,
Свою силу богатирську
Не міг уявити.

Міг Олекса в зрубі серну
Ногами дігнати,
Посунути цілу скалу,
Дерево зірвати.

Став Олекса свої вівці
В зрубках завертати,
На флюярці тужні ноти
Свої вигравати.

Так Олекса пас овечок
Та й не признавався,
Що стріляв він в скалі чорта,
З дідом зустрічався.

Так минуло літо красне,
Осінь наступала,
І маржинка з полонинки
В села ся вертала.

Довбушова церква

Прийшов Олекса свою плату
Від ґазди узити,
Але ґазда не захотів
Олексі платити.

Дуже Олекса розгнівався,
З ґаздов посварився,
Забрав з хати бочку бриндзі,
Ґазді погрозився.

Пішов ґазда по шандаря,
Щоб Олексу карати,

Аби його, розбійника,
В кримінал забрати.

Прийшов шандар — в наручники
Олексу заковали,
Ведуть в село розбійника,
Аби покарали.

Дуже Олекса розгнівався,
До Бога взиває,
Розірвав ті наручники,
Шандаря карає.

Став Олекса від шандарів
В горах ся ховати,
Зустрів хлопців-утікачів,
Став опришкувати.

До Олекси покривджені
Люди приходили.
І опришки над панами
Суд правди чинили.

Куди ішли Довбушівці.
Їх люди вітали.
Роздавали бідним гроші
Та панів карали.

Всі Довбуша полюбили.
Братом називали.
Прості люди його руки
Й ноги цілували.

Не міг Олекса дивитися.
Як народ бідує.
Як пан з него дере шкіру
Та над ним панує.

Перед Довбушем пани тремтіли,
А народ гордився.
Що за ними славний Довбуш.
Захисник явився.

Довбуш бідним помагає,
За народ воює.
І в Космачи рідну церкву
З народом будує.

Збудували пишну церкву,
На Тройцю відкрили.
А монахи із Маняви
Її посвятили.

Давав грошей Довбуш на все.
Дзвони купували,
Йшли до церкви гуцулики,
Олексу величали.

Журилися пани люті,
Плакали, ридали.
І за голу Довбушеву
Маєтки давали.

Хто лиш би зміг Олексу ймити,
Чи його убити,

Буде жити у розкошах,
Мід, горілку пити.

Буде мати вдосталь грошей,
Ме землі тримати,
І рід його повік-вічний
Буде панувати.

Жив в Космачи Штефан Дзвінчук,
Що багачкувався.
Скуповував землі в бідних,
До панів лизався.

Довідався пан Яблонський. —
Довбуш в Космач ходить.
До Дзвінчука у гостину
Часами заходить.

Довбушева церква

Він Дзвінчука в свою хату
В гості закликає,
Дає стрільбу новесеньку,
Гроші обіцає.

— Ми не можем цього збуя
По горах зловити,
А ти можеш в своїй хаті
Олексу убити.

Затремтіли у Дзвінчука
Руки та коліна.
Ротом не міг говорити.
З рота текла піна.

— Заспокійся, хлопе дикий, —
Став пан говорити, —
Довбуш любить твою жінку, —
То що меш робити.

І це слово у Дзвінчука
Повернуло сили.
— Це-це правда, добродію.
Що ви говорили.

— Щира правда, пане Дзвінчук.
А ви що, не знали, —
Та всі люди в Космачи
Про це ся шептали.

— Я убив би того Олексу, —
Став Дзвінчук казати, —

Але його куля жодна
Не може узяти.

— Не журися, хлопе дивний,
Уже все зроблено,
На цій стрільбі вже дванадцять
Службів відслужено.

Я поставлю кулю срібну
З святими словами.
Зерно ярої пшениці,
Жало чорної гави.

Стрільба буде вже готова
У тебе стояти,
І ти будеш кожну днинку
На Олексу ждати.

Як покінчиш ти, Штефане,
З тим Довбушем-хлопом.
Будеш мати всі достатки
Де лиш глянеш оком.

Хоч тремтіли ноги й руки,
Не казав нікому.
Взяв стрільбину посвячену
Та й пішов додому

Прийшов д'хаті Штефан в ночі,
Не міг говорити
Що має він у Довбуша
За гроші стріляти.

**Зустріч Довбуша з Марічков в горах.
випалювання на дереві. Космач. М.Дідишин**

Ходив сумний, стривожений,
Завжди нервувався
Жінка його все питала —
Він не признавався.

Минула весна, вже літо,
Місяць серпень сходив.
Але Довбуш до Космача
Чомусь не приходив.

Ходив Олекса пішком не раз.
На конях верхами,

Розділював людське горе,
Бився з ворогами.

Космач любив він з дитинства,
В Космач повертався,
Бо в Космачи ще в юності
З дівчинок кохався.

Було того дуже давно,
Олекса споминає,
Тепер вона вже заміжня,
Чоловіка має.

Знає Олекса, що для нього
Марічки немає,
Біле тіло, пишні груди
Штефан розглядає.

Сум стискав його серденько
Не раз вечорами,
Хотілося вільно жити,
Собі газдувати.

Хотілося вільно жити,
Дружину кохати,
Виховати рідних дітей,
Весілля справляти.

А Марічка пишна була,
Всі в горах то знали,
Її тіло біле, пишне
Коси накривали.

А пазуху пишні груди
Гордо розпинали,
Її очка всміхалися,
Уста щебетали.

І Марічка свого Олексу
З боєм споминала,
Бо одного його в світі
Як могла кохала.

Но судьба їх не склалася,
Не всміхнулась доля
Хоч серця їх були разом,
А все не на волі.

Не міг Олекса на свій народ
Скривджений дивитись.
То пішов він у опришки
Його боронити.

Думав Олекса, що він зможе
Край свій врятувати,
Що Гуцули будуть вільні,
Собі газдувати.

Так пішов Олекса в гори
Темнов літньов нічков,
Розпрощався з вільним життям
Та з ріднов Марічков.

Хотів Олекса світ рівняти,
Щоб всі вільно жили,

Довбуш з Дзвінкою

Щоб гуцулів, як овечок,
Пани не гонили.

Пішов Олекса із Космача
Селами, містами.
Людське горе взяв на себе,
Боровся з панами.

Скривджений люд ждав Олексу,
Як рідного тата,
Бо був Олекса їм захисник,
Та панам заплата.

А Марічка сумувала,
По горах ходила,
Але свого Олексика
Вже не знаходила.

Пройшов вже рік, а Марічка
Олексу не зустріла.
Захворіла з того горя,
У хаті сиділа.

Старий тато із мамою
Не знав, що робити.
Як дівчині найти хлопця
Та з ким одружити.

Аж тут Штефан натрапився
Вдівець молоденький.
Був він багач на весь Космач,
Ѓазда поважненький.

О. Довбуш

Не могла Марічка тата,
Ні маму вблагати,
Аби не йти із Штефаном
В церкву ся вінчати.

Але тато й мама були
Зовсім невмолимі,
Бо хотіли тільки добра
Дорогій дитині.

— Та це газда на все село,
Будеш панувати.
Будуть тебе у Космачи
Люди шанувати.

**Довбуш
та
Дзвінка**

От так Дзвінчук уженився,
Взяв собі Марічку.
Завів в хату пишну жінку, —
Ту карпатську чічку.

А Марічка сумувала,
В вікна ся дивила,
Аби свого Олексика
Десь не придивила.

Летять роки дуже скоро,
Другий рік минає.
І Марічка свого Олексу
В горах зустрічає.

Забилося серце в грудях,
Світ заколисався,
Затремтіли ноги й руки,
Плач дикий зірвався.

Замутило Олексі очі,
Пригорнув Марічку
І так з нею в тих обіймах,
Простояли нічку.

Нема тих слів, аби можна
Ту радість сказати
Хіба люди ті, що люблять,
Можуть відчувати.

Нема стільки листу в лісі,
Як за одну нічку,

Скільки Олекса поцілунків
Поклав на Марічку.

Не хотілася Марічка
З Олексів прощати,
Але Олекса не міг її
З собою забрати.

З того часу, як Олекса
В Космачи буває,
То Марічка його в горах
Не раз зустрічає.

Так Дзвінчука підкупили
Та ще набрехали,
І рушницю посвячену
У руки віддали.

Кортить Олексу до Космача
Та часу немає,
Кортить його приїхати
Та щось не пускає.

— Поїду я до Космача, —
Олекса гадає. —
Бо літечко вже кінчиться,
Осінь наступає.

Каже Олекса побратимам
Коней осідлати
— Поїдемо до Космача,
Мушу там бувати.

**Довбуш біля своєї церкви.
Автор Михайло Дідишин**

Сів Олекса на коника
Та два вірні друзі
Не журіться, вірні браття,
Скоро повернуся.

Їхали в'ни дуже скоро
Через полонини,
Аби прийти до Космача
Не вночи — з-за днини.

Як в Космач в'ни приїхали,
Нічка наступила,
Стояв місяць в яснім небі,
Зірочка світила.

Тут стояла нова церква,
Ворота хороші,

Її люди збудували
За Довбуша гроші.

Спинив Олекса свого коня
Та перехрестився,
Зліз із коня та під церков
Богу помолився.

Недалеко перед церкви
Хатина стояла, —
Це зимівка Дзвінчукова,
Богдай в'на пропала.

Одного разу, тут Марічка
Олексу зустрічала,
І ця хатка для Олекси
Дуже рідна стала.

О. Довбуш

— Піду й тепер, постукаю, —
Так собі міркує, —
Може й тепер там Марічка
Самотня ночує.

— Попасайте, хлопці, коней,
Я на одну хвилинку
Тільки піду, постукаю
В цю малу хатинку.

Прийшов Олекса під віконце
Стиха наслухає,
Чує в хатці щось дихає,
Серце завмирає.

Може Штефан тут ночує,
А може Марічка
Нервується славний Довбуш,
Згарає як свічка.

Зашкряботів у віконце
Та тихо чекає,
Чує встало щось у хаті
Вікно відслоняє.

Як побачив, що Марічка
Вікно відслоняє:
— Пускай в хату, солодашко,
Бо часу немає.

— Я не знаю, мій Лесику,
Що мені робити,
Мене Штефан все сокотить,
Тебе хоче вбити.

— Пусти в хатку, квітко моя,
Най ся помилую,
Твої груди та твій ротик
Най раз поцілую.

Скрипнув засув коло дверей,
Олекса підходить
Блиснув вогонь страшний з поду,
Стріл тишу розводить.

Зойкнув Олекса
Та рукою рану закриває,

О. Довбуш

Скочив Штефан з страху з поду
Та в село втікає.

Прибігли в'ба побратими
— Хто стріляв? — питають,
Крешуть вогонь, палять хату,
Дзвінчука шукають.

Заридала пишна Дзвінка,
Рану завиває
А кров лл'ється як струмочок,
Олекса вмирає.

Встав на ноги сильний Довбуш,
Став хлопцям казати
— Не вбивайте ви Штефана
Та й не паліть хати.

Довбушева зброя

Сідайте на свої коні,
Мене забирайте
В полонинах Чорногірських
Мене поховайте.

Мусите ня в Чорногорі
Хлопці поховати,
Дух мій вічний невмирущий
Ме панів лякати.

Щоб Марічку пильнували
Як влітку так в зиму,
Бо я її любив щиро
Та й за неї гину.

Заплакали два опришки,
Марічка ридала,
Гарячими слізьми, як дощ,
Олексу вмивала.

Тут Олекса мусів слово
Команди подати
— Пора, хлопці, у дорогу
Не треба ридати.

Підвели коня Олексі,
В сідло посадили
І дорогу, що на Грегит,
Зорі освітили.

Коло Олекси сів побратим,
Олексу тримає,

Сумна трійка в полонини
У Грегіт рушає.

Під Греготом, в полонині,
Коні зупинили,
І Олексу безсилового
На землю здоймили.

Подививсь Олекса Довбуш
На рідні Карпати
Та до своїх побратимів
Став оповідати:

— Бачите ви, брати мої,
Мені вже не жити,
Ви повинні діла мої
Чесно довершити.

Не скривдіть ви простих людей,
Бідним помагайте
І кров людську, безневинну,
Ви не проливайте.

Прожив життя я коротке,
Та вже скоро згину,
Але в житті я не скривдив
Невинну людину.

Може, мене колись осудять,
Та будуть судити,
Але пани не давали
Простим людям жити.

Поранений Довбуш

Ви знаєте, як гайдуки
Нарід збиткували,
За найменше непокірство
Нагаєм шмагали.

Працювали всі на пана,
Панщину платили,
Знущалися над жінками,
Та в тюрми сажели.

Не витримав я то лихо,
Став опришкувати,
Простих людей захистити,
Панів покарати.

Я не склав ніяких скарбів,
Ні хати немаю,

Зимівка Дзвінчука

Свої землі ні сотика,
А вже умираю.

Все віддав я простим людям,
Що мене любили,
Що для мене по всіх горах
Співанки зложили.

Пролетіло життя скоро,
Вже й смерть наступає,
Але діла, щирість мою,
Народ все згадає.

А ти, мила Марусенько,
Вернися додому.

І про наші таємниці
Не кажи нікому.

Ніхто нас не зрозуміє,
Буде клеветати.
Хоча кожний в своїм життю
Хоче когось мати.

Ті хвилини, що ми разом
З тобов зустрічали.
То є тепло всього людства,
Вони ся остали.

Скільки будуть люди жити, —
Будуть ся кохати,
І цю любов від народу
Не можна узяти.

Ми з тобою стрічалися
Лічені хвилини,
Але серцем і душею
Разом завжди жили.

Судьба наша така була,
Й сумний кінець має,
Моє тіло через тебе
Кров'ю ізтікає.

Ти не могла, Марусенько,
Нічого зробити,
Але любов легковажну
Треба заплатити.

— Як ти умреш, мій Лесику,
Я не буду жити,
Буду з тобов в полонинці
В одній ямці гнити.

Я навіки хочу з тобов
В землі спочивати.
І про нашу любов щирю
Ме вітер співати.

Прийде весна і над нами
Зозулька закує,
І вівчарик молоденький
В трембіту подує.

Ти не помреш, мій Лесику,
Ти меш вічно жити.
І про тебе по всім світі
Ме слава ходити.

— Не втішай мене, Марічко,
На все Божа воля.
І в кожного чоловіка
Є від Бога доля.

Я жив болем всіх гуцулів
І жаль їх лишати.
Бо не буде уже кому
Злих панів карати.

Я любив ці рідні гори
Та по них ходити.

Любив ввесь світ. Сонце. Місяць.
А треба лишити.

Все на світі, що під Сонцем
Росте, розквітає,
Прийде днинка та хвилинка,
Воно і вмирає.

Щоб ви мене в полонинці
В травах поховали,
Аби пани моє тіло
Вже не збиткували.

Де маржинка буде пасти,
Люди приходити,
Де овечки дзвіночками
Муть мені дзвонити.

Будуть іти в полонинку
Пишні молодиці,
Посідають у травичку,
Де ростуть косиці.

Прийде вівчар та в фуярку
Весело заграє,
А дівчина молоденька
Файно заспіває.

Будуть пити горівочку
Та й ся цілувати,
Що в'ни сидять на могилці,
Ніхто не ме знати.

О. Довбуш

Кінчалася нічка Божа,
Днинка наступала,
І та нічка душу Олекси
У вічність забрала.

Зійшло сонце, обігріло
Гори і долини,
Але Олекса вже не бачив
Красу тої днини.

Побратими топірцями
Вже яму копали,
І серед трав, серед поля
Його поховали.

Плакали два побратими,
Марічка ридала,
І до Олекси прийти скоро
Йому обіцяла.

Все робили дуже скоро,
Людей сокотили,
Аби ніхто не побачив
Олекси могили.

Пішли в гори побратими,
Ватазі сказати,
А Марічку залишили
Гроба пильнувати.

А Марічка лишилася,
Від горя дуріла,

**Пам'ятний знак де загинув Олекса Довбуш.
Фото М. Дідищин**

Знайшла корінь матригану,
Себе отруїла.

Вернулися побратими
Темненької нічки,
Найшли тіло на гробику
Мертвої Марічки.

І могилу серед ночі
Знову розкопали,
І Марічку коло Олекси
Разом поховали.

Над могилов цілі тижні
Варта вартувала,
А могилка дуже скоро
Травов заростала.

Коли стріляв Дзвінчук Олексу,
То так ізлякався,
Що зіпсував собі штани,
Та в яму сховався.

Пересидів там до днини,
Не знав, що робити,
Бо боявся, що опришки
Його можуть вбити.

Біг у місто мало живий,
Хотів заявити,
Що стріляв у Довбуша,
Та міг його вбити.

Пан Яблонський все вислухав,
Смоляків скликає,
До Космача Штефанові
Ровту посилає.

Шукали в'ни за Довбушем
Та людей зганяли,
Але сліди про Довбуша
Назавжди пропали.

Цілий тиждень ганялися,
Лісами шукали,
Своїх людей довірених
Д'людям засилали.

Як розвідка доповіла:
— Довбуша немає! —

Камінь Довбуша

Пан надумав, як гуцулів
Залякати має.

В Станіславі у темниці
Опришка тримає,
То він і ним простих людей
Запудити має.

Привезли го в Коломию,
В ратуши убили,
І як тіло зіпсувалось
По місту возили.

Із сіл людей позганяли,
Аби ся дивили,
Що Довбуша-розбійника
В'ни таки зловили.

На дванадцять частин тіло
Все четвертували.
І по селах більш великих
Його виставляли.

Подивіться, гуцулики,
На нашу науку,
Хто посміє проти панства
Простягнути руку.

І плакали всі гуцули.
Та вся Верховина.
Що пішла із цього світу
Дорога людина.

Хоч опришки без Довбуша
Дальше воювали,
Але слави без Олекси
В'ни тої не мали.

А Дзвінчука пани клятї
Все ж нагородили.
І сторожем панських лісів
Його назначили.

Всі податки й повинності
Не буде платити,
Доки буде сам хлоп Дзвінчук
І рід його жити.

І по лісах вбивця Дзвінчук
Собі походить
За опришками "гадюка"
Часто приглядає.

А опришки дарували,
Дзвінчука обходили.
А все ж таки не стерпіли
І в горах убили.

Ту рушницю, що в Довбуша
У ту ніч стріляла,
Її хлопці поломили,
Люфа ся остала.

Цю рушницю, що опришки
В Дзвінчука узели.

Музей О. Довбуша

На ній попи аж дванадцять
Службів відправ'єли.

Взяли дуло та й гуцулам
В Космачи віддали.
Щоб ту люфу покоління
Колись розглядали.

І ту люфу аж донині
Космач зберігає,
І Дзвінчука-убивника
В землі проkliнає.

По всіх горах про Довбуша
Слава не згасала,
Бо в Космачи свята церква
Його ся остала.

Церква святої Параскеви
Так її назвали,
А гуцули Довбушевов
Її називали.

Кращі майстри із Космача
Її будували,
А монахи із Маняви
Служби відправляли.

Гордилися космачани
За діла хороші,
Що сам Довбуш на ту церкву
Давав усі гроші.

Люди йшли до тої церкви
Олексу споминали,
І за душу покійного
Служби відправляли.

Пан Яблонський став до себе
Майстра визивати.
І наказав Довбушеву
Церкву розібрати.

— Не розбереш тої церкви, —
Став пан вповідати, —
Будеш в мене вражий сину,
В тюрмі умирати.

Гуцул тільки усміхнувся,
Та став говорити:

**Космач скали
О. Довбуша
на горі Лисина.
Фото М.дідишин**

— Я ту церкву не будував,
Щоб її валити.

Затримали бідолаху,
Монаха зловили.
І обидвох, як злочинців,
В тюрму посадили.

Доти будем непокірних
Вас отут тримати,
Доки ви ся не згодите
Церкву розібрати.

Сидить монах з Чупірчуком
Та дуже сумує.
Що помер той славний Довбуш
Та їх не врятує.

Коли добре пани кляті
Тото зрозуміли.
Що в'ни церкви не розберуть,
То їх отруїли.

Загинули славні мужі,
Що людям служили,
А церковцю Довбушеву
На замок закрили.

А у горах славні опришки
Дальше воювали,
Панам вражим все спокійно
Спати не давали.

Минулося опришківство,
Панщина минула,
Але слава гуцулія
Ніщо не забула.

Не забула синів своїх,
Що в тюрмах вмирили,
І за волю Гуцульщини
Голови складали.

В Космачі всі пам'ятають
Про свою недолю,
Про всіх людей, що зложили
Голови за волю.

А та хатка, в якій колись
Довбуша стріляли,
Її люди зберігали
Та музей зробили.

Стоїть вона серед села,
Сарака сумує,
Поруч неї славний Довбуш
День і ніч вартує.

Зробили го космачани
З каменю твердого,
Стоїть в журбі та думає,
Що кажуть про нього.

А в музеї його пістоль,
Бартка та рушниця,

**На вершені
Чорногори.
Де закриті
Довбуша
комори.
Фото
М. Дідишин**

Його вибита табівка
Та порохівниці.

Його хрестик, що на грудях
Бронзою світився,
Він навічно в цій хатині
Людям залишився.

І йдуть люди з світа всього
Ту хатку відкрити,
Постояти біля Олекси
Та й ся поклонити.

Хто б ти не був, подорожний,
А чи з-за границі —
П'єш водичку в Чорногорі
З Довбуша криниці.

А ті скали Довбушеві
По всій Гуцульщині,
Зігрівають серця наші —
Старшим і дитині.

Довбуш живе по всіх горах,
Ми до нього йдемо, —
Ми з ним в горах стрічаємось,
Доки ми живемо.

Як не годен своєв руков
Сонце заслонити,
Так не можна від народу
Довбуша узети.

Сумували всі Карпати,
Трембіти ридали,
Чесні люди журилися,
Та всі сумували.

Але голос відлунював,
Говорив із неба:
— Довбуш знову до вас прийде,
Якщо буде треба.

Космач. Гуцульщина, 1998 р.

ЛЮБОВ І ЗРАДА

Космачани мої рідні,
Я вами горджуся,
Куда піду вас зустріну –
Я вже веселюся.

Всі ви щирі у роботі,
Вмієте кохати,
І як завжди на весіллях
Файно заспівати.

Співаєте співаночки
Про Карпатські гори,
Про Довбуша відважного
Та його комори.

Хрест де був ранений О. Довбуш

Як любив він село Космач
Та усі Карпати,
І він хотів всім гуцулам
Щиро помагати.

Не один панок штани зіпсув,
Як Олексу увидів,
Та десь в стайні коло свині
Тихо пересидів.

Знав Олекса, що не буде
Довго в світі жити,
Але хотів для гуцулів
Спокій залишити.

Люди його всі любили,
Братом називали,

Вид Космача

Його личко, його руки,
Щиро цілували.

А дівчата й молодиці
Щиро го любили,
І до нього, як до царя,
Щиро ся тулили.

Не міг Олекса повірити
Заніхоть мізинець,
Що знайдеться між гуцулів
Ось такий злочинець.

Як Олексу ранив Дзвінчук,
Олекса похилився,
Впав на траву і на місяць
Щиро подивився.

Прощай місяць, рідний брате,
Я скоро загину, бо ти нераз
Світив мені
У тяжку годину.

Кладіть мене на коника,
Мої милі друзі,
Бо скоро вас я покину
В смутку та у тузі.

Як Олексу раненого
На коня поклали,
З нього кров текла гаряча,
Сили покидали.

Беріть мене в полонину,
Де орел літає,
Нехай моє грішне тіло
В мирі спочиває.

Беріть мене в Чорні гори,
Там і поховайте,
І над моїм мертвим тілом
Смішитись не дайте.

Поховайте в горах рідних,
Серед полонини,
І щоби ви не зробили
Якоїсь могили.

Аби пасли в літі овечки,
Дзвіночки дзвонили,
Аби трави зеленіли,
Та косички цвили.

Поховайте, зарівняйте,
Щоб люди не чули,
І ви самі про мій гробик
Навіки забули.

Бо вороги схочуть пімстви,
Муть мене шукати,
Щоб над моїм мертвим тілом
Ще ся посміяти.

Нічка була ще не довга,
І друзі спішили,

Камінь 12 опришків

Серед ночі під Іреготом
Вони ся зробили.

Тут були в'ни вже у безпеці,
Сіли відпочити,
Зняти Олексу із коника,
Водички попоти.

Вони сіли відпочити,
На рівненькім полі,
А Олекса до них стиха
Говорив поволи:

— Все зробите, як я казав,
Як зо мнов зробити,
А Дзвінчука, як знайдете,
Прошу відомстити.

Якби Стефан стріляв в мене
За свою дружину,
Треба йому вибачити
За таку провину.

— Послухайте мене, хлопці,
Ви, друзі хороші,
Але Стефан стріляв в мене
За великі гроші.

Він взяв гроші та застрілив
Свого селянина,
Та це за то, що отримав
Титул дворянина.

Таких людей з рідних горів
Треба виганяти,
Щоб за гроші не посміли
Чужинцям служити.

Стефан був газда великий,
Прогнав першу жінку,
Сидів в коршмі, любаскував,
Випивав горівку.

Стефан хотів, щоби жінка
Все заняття мала,
Аби його не стерегла
Та не пильнувала.

Просив Олекса, щоб Марії
Нічю не казали,

Що з ним сталося у горах,
Й де його сховали:

— Кожній жінці не говорять
Всі наші дрібниці.
Бо жінка є до любові,
Не до таємниці.

Це помилка моя, хлопці,
Вам сказати мушу,
За яку я цієї ночі
Віддам Богу душу.

Якби така не помилка,
Я міг довго жити,
За помилки приходиться
Дорого платити.

Чую, хлопці, я дорогу
Цю земну кінчаю,
І Бог мене уже кличе
У небо до раю.

Беріть, хлопці, мене в гори,
Добре заховайте,
А десь в церкві у Космачі,
Все мене згадайте.

Я збудував ту церкву,
Щоб люди ходили,
І купив там добрі дзвони,
Аби всім дзвонили.

Камінь Довбуша в Прокірецах

Наша боротьба велика
Буде довго жити,
Но багаті будуть бідних
Поки світ гнобити.

А біднота, як той Дзвінчук,
Нещасна, погана,
Хоче мати над собою
Все якогось пана.

Ще якби він був чужинець
Та вмів говорити,
То багато людей піде,
Щоб йому служити.

Беріть мене, друзі милі,
Бо нічка минає,

Я не можу говорити,
Сила покидає.

Знов Олексу на коника
Якось посадили,
І в півночі на Греготі
Вони ся зробили.

На Греготі вони стали
Трошки відпочити,
Зняти з коня раненого,
Водички попиту.

Хоч як місяць світив ясно,
Гори сумували,
В'ни навіки з Олексою
Уже ся прощали.

Ішли далі побратими,
Бо нічка спішила,
Їм на гордій полонинці
Днинка ся зробила.

Тут Олексу безсилового
Із коника зняли,
І у травичку, що ще цвіла,
Легонько поклали.

– Сідайте й ви, побратими,
Щось хочу сказати,
Бо хочу ся на цім полі
Із вами попрощати.

Дякую вам, друзі й брати,
За все, що зробили,
Що ви мене раненого
Панам не лишили.

Я не хотів нікому зла
Ніколи робити,
Тільки хотів, щоб всі могли,
В світі вільно жити.

Но на землі я не зробив
І ви не пробуйте,
Кладіть бартки, йдіть додому,
Тай собі газдуйте.

Правди ніхто не шукає,
Хіба поодинці,
І за правдов ховаються
Усякі злочинці.

От я шукав в світі правди,
І що з того маю,
Як злочинець серед лісу
Вже життя кінчаю.

І прийде час, і всі люди
Будуть говорити:
Одні будуть клеветати,
А другі хвалити.

І багаті будуть даліше
В світі силу мати,

А біднотов з її правдов
Діри затиати.

Тепер правду я аж вижу
У цю днинку Божу,
Ту доріжку у світ правди,
Куда я відхожу.

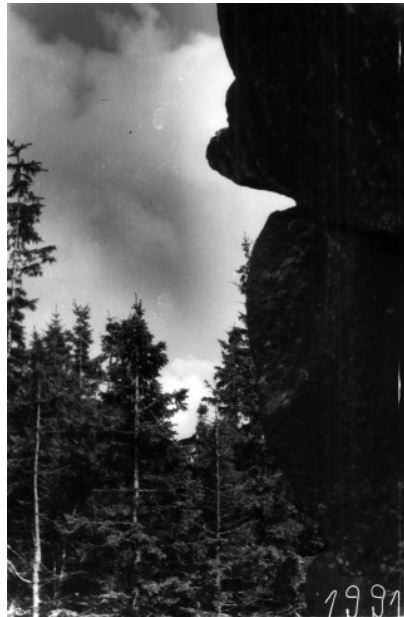
Я любив мудрих гуцулів,
Пишні полонини,
Всі потічки, дем воду пив
Та стрімкі вершини.

Як чоловік любив жінку,
Що мене любила,
І видите, чим та любов
Вже ся закінчила.

Дам вам ще одну пораду,
Як у світі прожити,
Всі закони богом дані,
Немож нарушити.

Вже ніколи я не піду
По горах пляями,
Не заграю в довгу фрелу,
Хлопці, межи вами.

Я ніколи то не думав
Щоби в'но так було,
Моє життя, як блискавка,
Уже ся минуло.

**Камінь Довбуша
в Лисині**

Найбільше зло у людини,
Яка зло тримає,
Бо зло в серці і гординя
Розуму немає.

Хотів би вам, милі друзі,
Багато сказати,
Але дуже я змучився,
Тай хочеться спати.

Подивився славний Довбуш
На всі полонини,
І по лиці його гордім
Сльози ся котили.

Подивився на сонечко,
Що тепленько гріло,
Його тіло умирало
Та все холодніло.

Його друзі хоронили,
Серед полонини,
І ніхто, ніколи в світі,
Не знайде могили.

А у церкві Довбушевій
Дзвони задзвонили,
І монахи із Маняви
Служби відправили.

Усі люди у Космачи
Дуже сумували,

І цілий рік за Олексу
Служби відправляли.

В церкві служби відправляли,
В траурі ходили,
Увесь край ходив у жалобі,
Де гуцули жили.

А жіночки по під хати
Шептали на ганку,
Що загинув славний Довбуш
По через коханку.

Хоч всі вони свого часу
Були коханками,
Кохалися в оборогах
Темними кутами.

Це гуцулам вже не може
Ніхто помішети,
Що гуцули без коханок
Не можуть прожити.

Кожний гуцул мусить мати
У горах коханку,
Бо у тім його радість життя
З вечера до ранку.

А гуцулка без коханця
Буде сумувати,
Буде в хаті сваритися
Та всіх обзивати.

Скали Довбуша на Сигліні

Як у жінки є коханець,
Вона веселиться,
Чоловіка все пригорне
Ні з ким не свариться.

В'на бігає коло хати,
Порядок пильнує,
Варить їсти дуже смачно
Та газду шанує.

Як сонечко вона гріє,
Мягка як перина,
Вся робота в руках горить,
Побожна людина.

Лиш не можна такій жінці
Любов перебити,

Бо вже буде аж до смерти
У хаті корити.

Завжди буде сумна в хаті,
На все нарікати,
Що чоловік волю забрав,
Не пускає з хати.

Також гуцул, як коханку
Собі підшукає,
Робить усе коло хати,
Жінці помагає.

Буде її убирати,
Всюди з нев ходити,
І не буде за дурниці
Її докорьити.

Но борони святий Боже,
Щоби жінка узнала,
І щоби вона про коханку
Йому нагадала.

Це вже в хаті ціла біда
Буде ся творити,
Та ще міг би з свої жінки
Каліку зробити.

Так гуцули живуть в мирі,
Щиро ся кохають,
Но одні другим на болюче
В'ни не наступають.

Одна мудрість є в гуцулів,
Що живуть на волі:
Одні за других усе знають,
Тай тихо говорі.

Про всіх знають
По всіх горах,
Хто кого кохає,
А про себе, в'ни всі газди, ніхто не згадає.

Само гірша у Космачи –
Це була Дзвінчука,
Що зрадила чоловіка,
Така пуста сучка.

Усі газди, чоловіки,
Марію судили,
І за її тяжку зраду
Були би ю вбили.

Як то вона дозволила
Довбуша приймати,
Так, що Стефан підсокотив
Та зміг його вбити.

А жінки, як обзивали,
Не мож говорити,
Як в'на могла чоловіка
Другим замінити.

Говорили чесні газди,
Та чесні газдині,
Які жінки є погані
В нашій Гуцульщині.

Крісло Довбуша на Сигліні

І де правду можна знайти,
Як в людей помівка,
За все тільки виновата
Штефанова Дзвінка.

Так минувся славний Довбуш,
Люди призабули,
Які часи для гуцулів
У цих горах були.

Куда підеш по Карпатах
Чути його ім'я,
Всюди стоять, як сторожі,
Довбуша каміння.

Доки будуть у Карпатах
Ще гуцули жити,

Славним Довбушем Олексом
Будуть ся гордити.

Ця людина що як свічка,
Для людей світила,
А людина, підлий зрадник,
Її загасила.

Як не годен світло сонця
Руков заслонити,
Так не годен Довбушеву
Славу загасити.

Вірте, люди, що в траві є
Довбуша насінні,
І він знову народиться,
В новім поколінні.

Космач. Року Божого 2008, місяця грудня дня 26.

Кедровий ліс, де ходив Довбуш

ОЙ У ГАЮ ЗЕЛЕНЕНЬКІМ

Ой у гаю зелененькім
Ходить Довбуш молоденький,
В фуярочку дзвінко грає,
Славних хлопців іскликає.

— Гей, ви хлопці, сміливії
Беріть бартки сталевії,
Беріть бартку в свої руки —
Зеленіють в горах буки.

На топір мій присягнути,
Справедливим всюди бути,
Треба панів покарати,
Простим людям помагати.

Ой, ви хлопці, не баріться,
В пишне вбрання ви вберіться,
В пишне вбрання, у кресані,
Аби мліла кожна пані.

Аби пани пам'ятали,
Як опришки їх карали,
Як опришки приходили
По задочку бартков били.

Майно їхне зруйнували,
А грошики відібрали,
В панів гроші забирають
І їх людям повертають.

Довбуш пана все благає,
Най гуцула не чіпає,
Гуцул любить вільно жити,
А за кривду буде мстити.

Пани ровти все збирають,
Всюди Довбуша шукають,
Пани того не впізнають,
Гори Довбуша ховають.

В горах Довбуша комори,
А палаци — стрімкі гори,
Бог Довбушу помагає,
Бо він кривди не шукає.

Ходить Довбуш в полонині,
А страх панам у долині,
Довбуш горами гуляє
Та в Космач все повертає.

Ой в Космач він повертає,
Бо Марічку тут кохає,
Пани тося довідали
Дзвінчукови розказали.

Ти Штефане, що гадаєш?
Чом Довбуша не лапаєш?
Довбуш любить твою жінку, —
Ховаються у зимівку.

Хто ж Довбуша покарає?
Його куля не чіпає.

Ми рушницю підберемо
Тайком в церкву занесемо.

Будем служби відправляти,
Срібнов кулев набивати.
Будем тобі помагати,
А ти мусиш пильнувати.

Зброя буде вже готова,
А робота буде твоя.
Прийде Довбуш д'твої хаті
На порозі меш стріляти.

Буде двері відчиняти,
А ти споду меш стріляти.

Тут Довбуша комори, Говерла

Вб'єш Довбуша — Отамана,
Будеш жити краще пана.

Довбушеві ся не снило,
Що му панство зготовило.
Він Марічку все кохає,
До Космача повертає.

Світив місяць ясний в небі,
Як постукав Довбуш в двері:
— Пусти в хатку, солодашко,
Пусти Олексу, мила пташко.

Дзвінка була вже готова:
Тікай, Олексо, — Штефан дома.
Я Штефана не боюся
За тобою заступлюся.

Довбуш двері відкриває, —
Штефан з поду вже стріляє.
Стрілив Олексі просто в груди
Крикнув Довбуш: «Ловіть люди!»

Штефан в село вже тікає,
А Олекса помирає.
Підійшли два побратими:
— Беріть мене в полонини.

Беріть мене в Чорні гори,
Де були мої комори.
Там ви мене поховайте,
А панів дальше карайте.

Дзвінка Олексу обіймала:
— Ой, без тебе я пропала!
— Не плач моя, пишна чічко,
Моя мила ти, Марічко.

Мої хлопці будуть знати
Тебе будуть пильнувати.
Кладіть мене у тарницю
Та спішімо в Зарваницю.

Аби вспіли ми до днини
Повернутись в полонини,
Аби пани не раділи,
Моє тіло не уздріли.

Де Довбуша хоронили,
Не насипали могили,
Його гробик — всі Карпати,
В них він буде спочивати.

Всі Карпати сумували,
Як Довбуша поховали.
Тужать люди аж до нині,
Жаль старому і дитині.

Вірять люди: зірка зійде,
Довбуш ще раз до них прийде.
А поки що не гадаймо,
Та пісні йому співаймо.

*Космач. Року Божого 2000,
місяця червня, дня 11.*

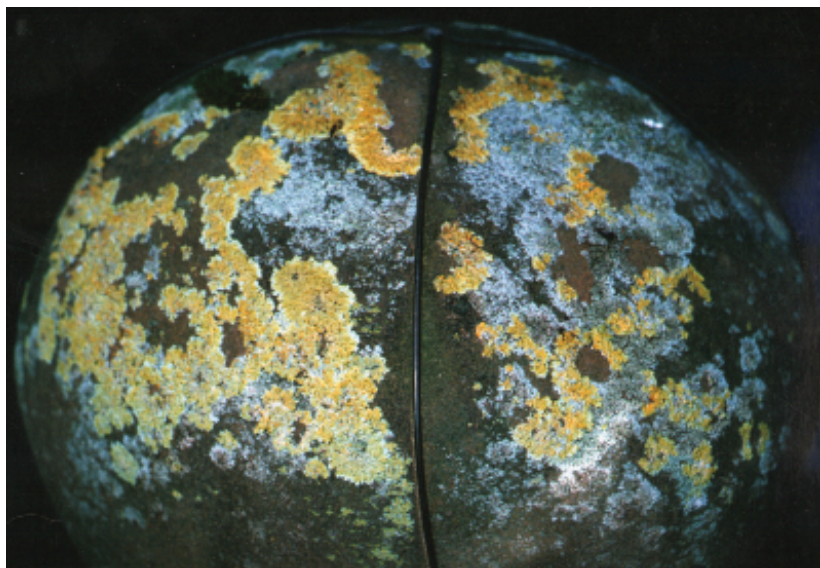
КОСМАЦЬКА БУВАЛЬЩИНА

Живучи в цьому прекрасному селі Космачі багато років, я цікавився життям своїх односельчан, їхнім побутом, удачею та поглядами. Переважно ці люди були дуже добрими, справедливими та богобоязливими.

В цій розповіді я зафіксував в дуже стислій формі життя цих прекрасних людей, які жили в наших чарівних горах.

Я з великим задоволенням любив слухати старших людей, їхні розповіді про всякі події на полонинах та на селі

Так ось, пропоную вам одну з розповідей, яку записав я від старенького ватага на полонині.

Пришелець з неба

Людина, як квітка, яка потребує за собою розумного догляду.

Хата Данила стояла недалеко від гірського потічка, який брав початок з високої полонини. Данило не уявляв собі

життя без того потічка, біля якого проходило його життя.

Не раз літнов днинов Данило брав до тайстрини свої майзлі (долота), якими обробляв каміння на брусся до кіс. Не раз босими ногами йшов тим потічком аж під стрімкі скелі, шукаючи потрібний йому камінь. Данилові було все тут рідне і близьке. Ще малим хлопцем не раз ходив цим потічком із своїм татом. Добре пам'ятав, як йшов з мамов на полонину доїти корів понад той потічок. Ідучи плаєм, мама розповідала хлопцеві якісь дивовижні події, які відбувалися в цих таємних полонинах.

Данило дуже любив слухати ті чарівні розповіді, які мама розповідала так щиро та переконливо. А найбільше цікавила хлопця розповідь про народного героя, відважно-го ватажка Карпатських опришків — Олексу Довбуша.

Дослівно запам'ятав Данило розповідь мами про те, як Олекса Довбуш розбив в Космачи корчму та роздав селянам гроші. А то було так. В центрі Космача, недалеко церкви стояла корчма якогось там пана Пеньковського. В неділі та свята гуцули, ідучи до церкви, заходили і до пана Пеньковського, аби купити на тиждень тютюну до файки та пороху до цівки. Дуже часто пан радив випити чарочку шнапсу, який за його словами помагає від усяких невдач.

Пеньковський мав усе у своєму склепі (магазині). Але найбільше пан любив вихвалити гуцулам свою житнівочку (так називали горілку), яку привозив бочками. Пан давав гуцулам все, що хотіли, як кажуть, за гроші і на вус, тобто в борг. Минали місяці, а може й роки. Пан віддавав гуцула в суд і що хотів, ще дописував. І звідки міг той гуцул знати, що на тій півока (літрі) горілки уже наросла така лифа (процент), що треба віддати свою Зорену (коровку).

Минали роки, а село уже майже ціле було боржником у пана Пеньковського.

Приходили судові виконавці, забирали від гуцула за борги вівці, корови, або, навіть, клопоть землі.

Бачили гуцули, що тонуть в тих довгах, але виходу не знаходили. Порох, стрільба, горілка та інші потреби заставляли гуцулів йти до склепу пана Пеньковського. Але не завжди були гроші, аби заплатити готівкою, а пан тільки і чекав того, аби люди брали якнайбільше якогось товару до грошей, а в своїх паперах писав, що йому хотілося. Якось мені розповідав тато, що зайшов до пана Пеньковського гуцул з Брустурів, який прийшов до Космача по соровицю, а пан припрошував щось випити та закусити. Гуцул відмовлявся, бо не мав при собі грошей. «Та що ти, Іване, хіба я не людина, — казав чемно панок, — колись віддаш, як мешмати». Погодився гуцул перекусити, і пан подав на стіл двоє яєць та шматок хліба і саламаху (товчений часник). Гуцул то з'їв, а горілку не хотів браги, подякував чемно і пішов собі додому. Газдував собі і забув, що пан у Космачи гостив його. Пройшло п'ять років і на двір Івана з'явилися судові виконавці, які прийшли або за грішми, або кусень землі забрати від Івана за той полуденок.

Іван, сараку, уже і забув, що колись їв яйця в Космачи. Тоді Іван спитав у пана Пеньковського: «З'їв я у вашому склепі тих двоє яєць, то хіба вони коштують півморга землі?»

Щиро розсміявся пан і сказав: «У мене все записано. Я твого не потребу. Такого то числа, такого місяця і року з'їв у мене двоє яєць і два зубки часнику. Пройшло п'ять років. Я зміг би за цей чес вивести стільки курей, а ті кури знесли би стільки яєць. І з двох зубків часнику скільки би можна виростити головок часнику за ті роки? Дивися, Іване, в мене все записано».

Іванови замкнуло мову від тої суми грошей, зблід і тільки кліпав очими. Коли трошки прийшов до тями, то сказав:

«Як не найду якогось виходу, то рубайте кусок поля, але думаю, що цю справу мусить розбирати суд». «Ну-ну, най буде по-твоєму, — сказав пан Пеньковський, — але знай, Іване, увійдеш у ще більші борги». Так з хитрою усмішкою залишили Івана пани з суду. Але Іван уже добре знав, що це не надовго. Другої днини Іван поїхав до Косова, знайшов там доброго адвоката, розповів чесно про все і пообіцяв добре заплатити, аби виграти справу і не лишитися без землі. Тоді адвокат спитав, які то були яйця: варені чи сирі, і який часник: товчений, луплений, чи зубки в мундирі.

Іван розказав, що яйця були варені і часник товчений — саламаха. Тоді адвокат сказав: «Ідіть, господарю, додому, а той жид най подає справу у суд і не журіться».

Через два тижні справу гуцула розбирав Косівський суд. Пан Пеньковський приставив судді всю документацію, про свої «збитки» через того хлопа, який п'ять років не платив йому той обід. Суддя вислухав пана Пеньковського та спитав адвоката, чи не має якихось запитань до пана потерпілого.

Скали Довбуша на Ґреготі

— Маю-маю, ясновельможний пане суддя. Тоді я, спитаю шановного пана Пеньковського, які то були яйця, що подали ви на обід Іванови? Варені чи сирі?

Пан аж образився:

— Як сирі, коли хлоп хотів їсти. Я їх, звичайно, зварив.

— Дякую, дякую, — сказав адвокат, — скажіть, пане Пеньковській, який то був часник, що їв Іван? В мундирах, чи почищений?

Пан знову образився:

Як в мундирах, та хлоп хотів їсти, то я мусів порядно, гречно обслуговувати своїх покупців.

Дякую, дякую, ви все добре говорите. Більше не маю що питати, шановний пане Пеньковський.

Тоді адвокат просить слова і звертається до пана судді:

— Скажіть мені, ясновельможний пане суддя, чому повинен цей господар Іван платити за ту масу курей, які мали нести ті сотні яєць, коли Іван їв яйця варені і з них ніколи не могли вийти курчата. І часник, який був почищений, розтовчений, як він мав рости?

Пан суддя тільки посміхнувся та присудив Іванові заплатити той обід та невеликий процент, який наріс за ті п'ять років. А Іван все життя дякував адвокатові, який вручив його з тої скрути, хоч Івана той обід коштував коровку, яку дав адвокатові.

Так не один гуцул попався на гачок пана Пеньковського, а виходу не було, бо не всім так повезло, як Іванові з Брустурів. Та Іван ще мав корову, яку дав адвокатові, а в інших не було і гейцара, щоб судитися з паном.

Слава в той час уже гриміла по всіх Карпатах про відважного ватажка Карпатських опришків Олексу Довбуша, який звільнив би усіх людей від тих нечуваних довгів.

Але як відшукати того Довбуша?

В музею О. Довбуша

А було це одної неділі, коли люди вийшли з церкви, а поважні газди стояли на вулиці, розмовляючи одні з одними. Раптом на вулиці з'явилися чотири вершники, які були пишно вдягнені у гуцульську одежу, а дерев'яні тарниці (сідла) виблискували перлами та коралями.

Вершники наблизилися до людей. Погляд відразу упав на пишого юнака, який сидів на білому коні. Його біле лице прикрашав пишний чорний вус, з-під якого виднівся делікатний усміхнений рот, в якому виблискували білі, як перли, зуби. Великі чорні очі лагідно дивилися на людей та виблискували, як дві жаринки з-під довгих чорних брів. Чорний, чуть хвилястий волос, звисав з-під пишної кресані та покривав шию. Його червоні гачі (штани) були так пишно вишиті різними кольоровими нитками, що очі розбігалися. Це була робота талановитої людини, яка вложила в ту вишивку всю свою душу. Широчезний ремінь міцно обнімав могутні груди юнака, з-за якого виглядали ручки пісто-

лів. Все було оздоблено сріблом та бронзою. Пишна сорочка була так чудово вишита, що думалося, що вона була вишита найкращов майстринев Карпат. Пишний узір був оздоблений пацьорками (бісером). Розкішний кептар був оздоблений сріблом та бронзою, який, напевно, не міг купити найбагатший гуцул. На гордій голові пишно лежала кресаня, яка була закосичена пір'ям пави та дикого когута.

Ті троє були також гарно одягнені, але погляди людей чомусь привернув саме цей вершник на білому коні. Його вигляд був, як гірська скала, яку не в силі зрушити людям. Коли подорожні під'їхали до людей, юнак, сидів попереду на білому коні зняв шапку та чемно привітався з людьми: «Слава Ісусу Христу!» Газди шанобливо зняли свої кресані та чемно відповіли: «Слава навіки Богу!».

Чорновусий юнак спритно вискочив із свого сідла, віддав коня одному з побратимів та почав вітатися з космачанами.

В музею О. Довбуша

Він був високого росту та міцної будови тіла, за його богатирські плечі могли сховатися два гуцули.

Очі юнака дивилися розумно та пронизливо. "Напевно від таких очей нічого неможливо втаїти", — подумала одна із гуцулок, яка підійшла ближче до приїжджого.

— Про що радитеся, добрі люди? Та що вас тривожить? — чомно спитав юнак.

Більш сміливі гуцули почали підступати ближче та викладати свої жалі і болі. Один з гуцулів наблизився до парубка та сказав:

— Дивлюся я на тебе, легіню, та думаю, чи не будеш ти, парубче, сам Олекса Довбуш? А може будеш одним з побратимів Довбуша?

Легінь нишком посміхнувся у свій пишний вус і відповів:

— А яке це має значення? Якщо вас щось тривожить, то розповідайте.

Газди з довірою обступили прибулих та почали розповідати. Про панських гайдуків, які почали приходити до Космача з Яблунева від пана Яблонського та про пана корчмаря Пеньковського, у якого майже ціле село в боргах.

Вислухав той юнак те все та й каже:

— А чи далеко звідси та корчма пана Пеньковського про якого до мене уже ціла купа скарг дійшла?

— Ні, гречний легіню, то недалеко. Ми поведемо вас. Хочеш зустрітися з нашим корчмарем та в борги влізти?

Тож ведіть мене. — сказав парубок. Підійшовши до своїх побратимів, щось заговорив та всі разом пішли до корчмаря.

По дорозі люди говорили, що це напевно сам Довбуш, але не хотіли вслух говорити. Коли підійшли до корчми, юнак зупинив людей та наказав стерегти коней, бо вони підуть у корчму поснідати. Коли двері корчми закрилися за па-

рубками, люди пожвавішали і почали сміливіше обговорювати приїжджих. Один поважний газда сказав: "Це, дійсно, сам Олекса Довбуш із своїми побратимами. Бо хто інший міг би бути такий сміливий, і кого б цікавили наші справи, наші кривди».

Люди висловлювали свої думки, але толком не могли знати тих чотирьох легінів, які приїхали до села.

Пеньковський відразу звернув увагу на високого, широкоплечого парубка, який наближався до нього.

— Хто тут господар? — спитав спокійним голосом юнак.

— Я, пане, я, — відповів пан Пеньковський, — що вам потрібно панове? — І очі корчмаря забігали. Не то від переляку, не то від нової здобичі прибулих.

— Нам потрібні папери ваших боржників.

— Папери? — зняковіло перепитав пан Пеньковський.

— Так, — спокійним голосом відповів юнак, — я хочу їх оплатити.

— А хто ти такий будеш, що маєш стільки грошей?

— Для вас немає ніякого значення, хто я такий. Давай папери.

Корчмар почав щось викручувати, але коли його очі ковзнули на велетенську руку парубка, яка стискала ручку пістоля розгублено спитав:

— Ви, напевно, будете пан Довбуш?

— Це немає ніякого значення, — повторив легінь, — скоро давай папери та вийди на ганок і скажи людям, що вони тобі нічого не винні.

— Змилуйся, Олексо, — простогнав пан Пеньковський. Але слова Олекси були тверді та невблаганні. Корчмар поліз до скриньки, де зберігалися всі ті папери боржників. Передаючи Олексі скриньку тремтячими руками, пан пробелькотав:

Камінь Довбуша

— Думаю я дав усе щиро, і пан Довбуш не погубить мене. Довбуш не відповів нічого, тільки показав рукою до виходу. Пан Пеньковський ступив на ґанок, і Довбуш зупинив його:

Говори, що я казав тобі.

Люди з усіх боків обступили корчму та ждали, що то буде. Пан Пеньковський почав своїм тремтячим голосом:

— Я..., я думаю, чесні ґазди, що я..., я був для вас добрий. Я..., я привозив вам все, що було вам потрібне.

Тут Олекса перервав пана легким стусаном в бік:

— Говори, що я тобі казав. А ни, яким ти був.

— Я..., я вже, пане Олексо.

Поміж людей покотилися слова: «Олекса Довбуш, наш Олекса». Як грім загомоніли люди. Пан розгублено кліпав очима. Олекса підкріпив пана новим стусаном.

— Чесні ґазди, — далі промовив пан, — Я..., я дарую вам ті довги, які ви мені винні.

Олекса кинув скриньку з паперами та наказав спалити всі ті папери.

Скоро викресали вогонь і всі ті папери були спалені. Тоді Олекса попросив пана поділитися з ним своїми грішми. Пан заривав, як звір якого загнали в клітку.

— Змилуйся, Олексо, я віддав стільки, що вже мені хіба самому іти з торбою.

— Нічого, — відповів Олекса, — з торбою ти не підеш, а хіба що з чистим серцем та розумом. Де гроші?!

Пан Пеньковський показав рукою на двері комірчини. Олекса наказав побратимам оглянути комірчину. Незабаром опришки виволокли з комірчини скриню майже доверху наповнену срібними монетами.

— Несіть на ґанок! — наказав Олекса.

Побратими винесли скриню на ґанок. Люди наблизилися щоб подивитися, що заховано в тій скрині. Ніхто з гуцу-

Камінь Параскеви

лів не міг собі уявити, щоби людина могла мати стільки грошей. Олекса залишив пана Пеньковського з одним із своїх побратимів, а сам вийшов на ґанок, де стояла скриня.

Знявши кресаню, Олекса сказав:

— Дорогі мої космачани. Хочу вас розділити от цими грішми, які роками ви зберігали в цього пана.

З тими словами Олекса зачерпнув дерев'яною мискою грошей із скрині та кинув на чисто виметене подвір'я корчми. Люди завмерли та ніхто не міг поступитися із свого місця. Олекса зачерпнув другу миску і знову кинув на подвір'я. Люди стояли. Олекса дивився на ті добрі змучені лиця, які були скривджені панами, але зберігали чесність та порядність.

— Беріть, люди добрі, ці гроші та поділіться, бо вони ваші! Першими кинулися збирати гроші багатші ґазди, щоб захопити якомога більше тих грошей. Дехто навіть упав своїм тілом, щоби застелити більшу частину тих грошей. Олекса черпав мискою та все кидав на подвір'я, одночасно спостерігав скільки то хто набрав тих грошей, аби виявити потребу Цих людей. Коли гроші були зібрані Олекса наказав нікому нікуди не розходитися. Підійшовши до декого з ґаздів, яких добре запримітив, і які збиралися уже піти з тої гостини, наказав відкрити свої табівки, щоб глянути, що там діється, і як вони уміють трудитися. Похитавши головою, Олекса сказав:

— Хіба так файно робити? Одному взяти пів шабати (табівки), а другому і таляра не дісталось.

Звичайно, то були неприємні розмови. Але все-таки гроші були розділені між людьми добре.

Всі були задоволені, крім тих богачиків, які мусіли випорожнити свої табівки через свою безчесну багацьку захлапність. Дехто підходив до Олекси, аби подякувати йому

за ту чемність, цілували його руки та молили Бога, аби хоронив його від усякого лиха. Люди називали його братом, татом — хто як міг висловлював свою вдячність. А деякі сміливіші, та пишні гуцулки мали нагоду навіть цілувати Олексу. То було для них більше, як ті всі скарги.

Зайшовши до корчми, Олекса заговорив до пана Пеньковського: "Живи так між людьми, аби до мене скарги ніякі не доходили. Бо другий раз, як прийду в гості, буде інша розмова".

Олекса з побратимами вийшли з корчми, посідали своїх коней, а люди плакали та просили не їхати ще, а завітати в їхні домівки в гості. Олекса зняв пишну кресаню з голови та відповів: "Дякуємо красно вам, ґазди, за запрошення, але тепер не маємо часу, десь іншим разом явимося до вашого пишного Космача".

Довго дивилися вслід опришкам гуцули, та махали кресанями ґазди, поки вершники не зникли в горах. В кожній гуцульській хаті говорили тільки про Олексу та його славних побратимів.

Слухав малий Данилко ті розповіді, та аж сам чуть не плакав, бо йому хотілося бути побратимом Олекси.

Ідучи плаєм, мама співала йому свої співанки. Таких співанок Данилко не чув нігде, хіба що від мами. Не раз Данилко питав свою маму звідки вона знає ті співанки, такі чудові та милі серцю. Мама хитала головою та відповідала: «Виростеш синочку, то все зрозумієш. Співанки складає саме життя. Якщо воно любе, то і співанки веселі. Коли воно, ото життя, тяжке, то такі і співанки сумні, як життя».

Данило пам'ятав деякі із співанок, що співала мама. Де ж ті літа поділися, дитинство, юність все скоро пробігло. Тепер Данило уже дорослий чоловік, має свою хату та сім'ю. А все щось у житті йому бракує. Данило розумів

ті гори, шум лісів, знав майже кожен квіточку в тих горах. Вмів говорити до птахів, навіть не раз розмовляв з тим журливим потічком. А чому ж його люди так мало розуміють? Хоч постійно звертаються до нього, за якоюсь порадою та допомогою. Так роздумував про своє життя Данило, ідучи стежиною над потічком. Та не раз йому згадувались мамині співанки, і він співав з великим задоволенням, ніби говорив із своєю мамою:

Якби знала, що ти Довбуш,
А я твоя Дзвінка,
Летіла бим в Чорногорі,
Як та перепілка.
Летіла бим в Чорногорі,
Аж у Кедроватий,
Аби сісти із миленьким,
Розмову почати.
Так ми любо та весело
З тобов розмовляти,
Що не можу у співанці
Це все передати.
Хотіла бим розмовляти,
Як вночі, так вднину,
Цілу весну, ціле літо,
Та ще цілу зиму.
Цілу зиму, цілий рочок,
Та й вік свій короткий,
Аби мати коло себе
Твій ротик солодкий.

Ідучи стежкою, Данило співав ту давню мамину співанку, а думки блукали десь далеко в горах, у незвіданих краях, де, йому здавалося, живуть казкові люди без гніву, злості та пімсти. Стежка вела в гори на полянку, де Данило не раз

Камінь О. Довбуша в Прокірецах

ще хлопцем сидів із своїм татом на тій розлогій та пишній полонині. Тепер Данило також частий гість тої полонини. Тут він розповідає горам свою радість та тугу, яку носить у своєму серці. Виходячи на квітучий килим трав Данилові почувся голос співанки, яку вітер доносив десь з іншої сторони полонини. Він присів на пеньку, щоби вислухати слова співанки та помилуватися барвистим голосом співачки.

Дійсно, слова співанки були чудові, а голос співачки розливався в горах, як перли води, які розбиваються по каміннях, падаючи вниз із самої Чорногори. Данило запам'ятав, деякі слова тої співанки, яку співала та мила гуцулка. І він проспівав їх собі під ніс, аби не забути:

Люблю тебе, мій миленький,
Як вітрець у літі,
Нема мені понад тебе
Кращого на світі.

Люблю тебе, мій миленький,
Та й буду любити,
Мені не жаль свого серця
Тобі поділити.
Хотіла бим тобі дати
Своє серце й душу,
Бо в'ни мене заставили,
Що любити мушу.
Люблю тебе, мій миленький,
Як весняне поле,
Як сонечко золотеньке,
Як зелені гори.

Данило сидів на пеньку та мугикав під ніс слова співанки, які тільки що почув, та збирався вибирати з тайстрини свої інструменти, щоб обробляти черговий брусок, який знайшов в старім своїм потічку, йдучи сюди. Не встиг Данило ще добре розпочати роботу, як голос співанки пролунав йому майже над головою. Данило підвівся з пенька, щоби побачити жінку, яка так гарно співає.

Дорогою до нього йшла гарно одягнута молода гуцулка. Данило поклав кептар на пеньокта присів на нього, аби почати роботу. Кроки наближалися, і Данило побачив пишну з розумними очима та ніжним обличчям жінку. Її ротик нагадував Данилові квітку, яка ось-ось має розпустити свої пелюстки та відкрити свою красу людям. Її пишні груди спритно обтягувала гарно вишита сорочка.

Данило не хотів уже більше розглядати ту пишну молодицю, але очі самі повзали, по її стрункій фігурі, розових пухнастих ніжках та вміло складених косах на затылку голови. Жінка чемно привіталася з Данилом та почала дивитися, як вмілі руки Данила спритно обробляють той дикий ка-

мінь. Після невеликої паузи, Данило порушив мовчанку: "Ви чудово співаєте, та й співанки ваші якісь особливі". Жінка ніяковіючи відповіла: "Співанки творить життя. Коли життя було би радісним, то й співанки були би ще кращими". Багато всякого наслухався.

Данило від нової зустрічі з тою чарівною космачанкою, від якої в душі залишилося багато приємних думок.

Пройшли літа після тої зустрічі, і вже не раз Данило посидів на тій полонині разом із пишнов співачков. А співачку звали Калина. Вона була дійсно пишна, як калина. Вся налита повноцінним життям, як плід калини. З того часу життя Данила та Калини стало радісним та повноцінним. Вони стали найщирішими друзями. Вони ділилися своїми думками та поглядами. Хоч їх поєднувала думка, розуміння життя, та вони не могли переступити порядність, честі того, що називається сім'я. Адже Калина була заміжня. Хоч сім'я трималася тільки на церковному вінчанні. Данило ніколи не домовлявся з Калиною, коли вони можуть знову зустрітися, але майже кожного разу, коли Данило був в горах, зустрічав Калину. Вони завжди думали однаково, бо їхні серця відчували одне одного. Бували випадки, коли вони у сні могли розмовляти та розповісти одне одному про свої клопоти.

Калина часто ходила в полонину до свого чоловіка, який ватажив кожне літо. Ідучи в гори. Калина все вкривала ті плаї новими співанками. Співала про ту щиру любов, яку вимріювала у своєму серці. Співала про змарновані літа, якими більшість людей не дорожать. Чоловік Калини думав про себе, що він газда. Йому аби був тютюн, горілка, гроші, а жінок, як буде треба, завжди не бракує. Потреба душі його ніколи не тривожила. Калина покорилася тому, але серце боліло від тої байдужості до себе. Калина була дуже порядною господинею, але Данило залишався для неї якоюсь свя-

Камінь Олекси Довбуша в Космачі

тинєю і вона рівняла все своє життя тільки на нього. Хоч боялася навіть поцілувати його.

Данило був завжди спокійної вдачі, все то розумів, але не хотів більше ранили серце Калини. Хоч його серце було більше зраним як її.

Минали літа, мороз припорошив голову ватага, він уже не зміг ходити в гори, слабував та сидів дома. Калина доглядала його як могла, а він залишався далі байдужим та черствим.

Все йому було мало та не так як йому хотілося. Так одного березневого дня помер Василь-ватаг. Калина похоронила його з почестями, як належить.

Два хлопці Василя вирости та замінили тата на полонині. Старший був дуже схожий удачев до тата, все ставив наперед вигоди, багатство та силу. Молодший все шукав доброти, ніжності та любові.

Калина дуже любила своїх синів, але ні одному з них не давала переваги. Просто боялася посіяти нерозуміння між дітьми. Хоч не раз їй дуже хотілося сказати дітям ту щиру правду. Що життя людини залежить від її доброти, від пізнання добра і зла, від ніжності її душі. Але увесь час не наважувалася того зробити. Все вважала, що її діти ще не в силах то розуміти. Такі речі вона могла говорити тільки з Данилом.

Одного літнього дня над вечір Данило сидів на лавочці коло гробу своєї матері. Надвечірнє сонце сідало за Лисину та малювало на землі довгі тіні хрестів. Сидячи на лавочці, Данило помітив тінь, яка рухалися, а її чорна пляма тяглася далеко-далеко, вимальовуючи на землі казкового велетня. Данило почув за собою ніжні та тихі кроки. Він не спішив повертатися, але серце його відчувало, що то були кроки Калини. Так, він не помилився, то була вона. Звичним для неї голо-сом вона привіталася, та ніжно спитала: «Як ти живеш, Данилку?».

Данило давно уже не бачив Калини й думав, що вона дуже змінилася, бо вже більше року, як залишилася сама. Данило глянув на неї тайком, але Калина здалася йому ще кращою. Хоч літа та-

**О. Довбуш.
Корнепластика.
Автор М. Юсипчук**

кож не пройшли мимо неї. Але все ж таки Данилові здавалося, що вона стала ще більш солідною та ніжною. Голос її був таким співучим та ніжним, як двадцять років тому.

— Ото зустріч, — сказав Данило, дивлячись збентежено, на Калину. Калина зникла, але через кілька хвилин сказала:

— А я знала, що побачу тебе. А знаєш, Данилку, як я хотіла тебе дуже увидіти. Самітня я даліше. Діти своїм життям живуть, а в мене своє життя. Ти один знаєш його. А знаєш, Данилку, як мені завидували усі, що я така щаслива, та мені так добре, живеться. Я тільки нераз сміялася, та нічого не відповідала. А сама думала, як то вони нічого не розуміють. Вони розуміли щастя в ситім шлунку. А як там ти, Данилку, живеш?

— Ось як бачиш, Калинко, постарів та почав відвідувати оце спокійне місце. Напевно скоро прийдеться прийти сюди. А знаєш, Калинко, як мені

приємно згадати то своє життя. Відколи я зустрівся з тобою, я був дуже щасливий, що Бог післав тебе тою дорогою, якою ішов я. Ти мене якось завжди розуміла, та ми находили з тобою цікаву розмову. Одне тільки шкодую. Напевно я був замало сміливий, а, можливо, забагато думав.

— Ні, Данилку, я тобі уже казала колись. Ти був наймудрішим чоловіком у моєму житті. Я вірила, що ти завжди зробиш добре.

Данило глянув на її пишний ротик та подумав, що напевно, в цій людині закладено найкраща чистота землі.

— А знаєш. Калинко, що хотів би я тобі сказати?

— Знаю, Данилку, знаю. Але тепер не треба казати. Ти повинен ще жити, адже ти дуже потрібний людям. А знаєш, Данилку, скільки я ще склала тобі співанок? Все пущу між люди, нехай співають. Ти був дужче потрібний мені в моєму

житті, ти це добре знаєш. Але все це мусіло так бути. Нам не судилося інакше. Нас єднав дух, а не тіло. Але запам'ятай, що з тілом можна все робити, а дух незалежний ні від кого, і ми належали тільки собі та Богу.

Вечоріло, а десь в хаті плакала дитина. Данило глянув на Калину і сказав:

— Чуєш, Калинко, молоде життя. Воно піде нашими пляями та сіятиме радість.

— Данилку, — сказала Калина, — зрозумій, що в кожної людини є свій плай і нашої стежки, напевно, не знайти нікому.

Космач. 21.01.1986 р.

**Михайло
Ількович
з дружиною
віддихать**

ПРИСВЯЧУЮ ДОВБУШЕВІ

Моя ти велична людино,
Окраса моєї душі,
Ти снишся мені вечорами
І тяжко без тебе мені.

Приємно мені любитись
Тобою на стежці гірській,
Я хочу дуже з тобою стрічатись,
Дивитись у щирі очі твої.

Ти мрія моя незвершена,
Первоцвіт ти у серці моїм,
Ти моє бажання на світі,
Ти все, що є в світі моїм.

Як тільки собі пригадаю
Тебе у красі золотистих беріз,
То серце від радості мліє,
А моя душа радіє до сліз.

В моїх очах стоятимуть вічно
Іскорки твоїх очей,
Твій ласкавий привабливий голос,
Подих твій теплий з могутніх грудей.

Я чую теплі твої поцілунки,
Вони застигли на моїх губах,
Я чую твій подих ніжненький,
Щиру ласку я бачу у твоїх очах.

Незрівняний ні з чим ти у світі,
Навіть з місяцем ясним, що світив нам ту ніч,
Ні з тими зірками, що високо в небі,
Що нас проводжали, що йшли нам у слід.

Не привид усе це для мене,
Може щастя у моїх руках,
І хочеться жити на світі,
Кохати, любити і ждати.

Я ждати тебе буду любий,
Коли ти захочеш і де,
Я ціле життя буду ждати,
Лиш тільки Тебе і Тебе, і Тебе.

Космач, 5 квітня 1982 року.

Краса Карпат Говерла

ПЕРЕПЕЛАНКА ПРО ОЛЕКСУ ДОВБУША

Послухайте, люди добрі, що хочу казати,
Бо я хочу про Довбуша співанку співати.
Ясна зірка у Карпатах ясно засвітила.
То гуцулка Василиха Довбуша родила.
Кажду днинку тато з мамов в пана працювали,
А дитину, Олексика, дома залишали.
Ріс Олекса дуже скоро, став світ пізнавати.
Та у тата та у мами став він ся питати:
— Чого це ви кожную днинку робите у пана,
А у мене сорочечка латана та драна?
Мама гірко заплакала та Олексі сказала:
— Така доля всіх гуцулів у горах спіткала.
Мусять люди своїх панів щиро пильнувати.
Бо пан може кожного з нас в кримінал забрати.
Слухав Олекса, що то мама йому говорила.
Став на ноги розгніваний: "Де є Божа сила?
Як виросту, рідна мамо, я тобі клянуся,
Що за тебе, за гуцулів, я панам помщуся."
Як Олекса трошки підріс, пішов в полонину
Та випасав за кулешу багацьку маржину.
Раз Олексу з овечками буря захопила,
Потемніло сине небо, нічка ся зробила.
Став Олекса під смереку, а в серці тривога,
На раз бачить чорт із скали глумиться до Бога.
Тут Олекса не витримав, витягнув пістоля,
Зробив хреста — знак рукою, цілиться у нього.
Як вистрілив Олекса в чорта, ліси зашуміли,
Здавалося, що всі гори униз полетіли.
На раз буря вся затихла, світ красний зробився,
Перед Олекси старий дідо ураз появился.

На сінокосі

— Що ти хочеш, смілий хлопче, якої заплати?
Що ти смілив в арідника з пістоля стріляти.
— Я не хочу, дідусику, твоєї заплати,
Лиш би я міг всіх злих панів за зло покарати.
— Свою бартку громовую я тобі дарую,
Будеш сильний на всі гори, я тобі віщую.
Збирай хлопців справедливих, йди панів карати,
А їх гроші нагарбані людям роздавати.
Ходить Олекса по всіх горах та панів карає,
А люд простий його братом й татом величає.
У Космачи святу церкву за гроші справляє,
І Параски мучениці її називає.
Пани страшно лютували, Олекси шукали,
Та за його славну голу гроші обіцяли.
Так Олекса десять років горами гуляє,
Усім бідним та сиротам грішми помагає.
Довгі роки пани клятї убивцю шукали,

Поки в Космач до Дзвінчука Штефана попали.
Погодився Штефан Дзвінчук Довбуша убити,
Лиш би йому триста злотих за те заплатити.
Довбуш того не віщував, в Космач повертає,
І в Космачі Штефан Дзвінчук у нього стріляє.
Тіло Довбуша забрали в рідні полонини,
В Чорногорі, на вершині його хоронили.
Сумували всі гуцули, трембіти ридали,
І за душу Олексину служби відправляли.
Триста років вже минуло, як Олекса родився,
Каждий гуцул його скалі низько поклонився.
Каждий гуцул все шукає Довбуша комори,
І всі вірять, що Олекса прийде знову в гори.
Ой летіла зозулечка з Космача у Мишин
Цю співанку ізложив вам Михайло Дідишин.

Року Божого 2002, місяця квітня, дня 2.

Космач М. Дідишин.

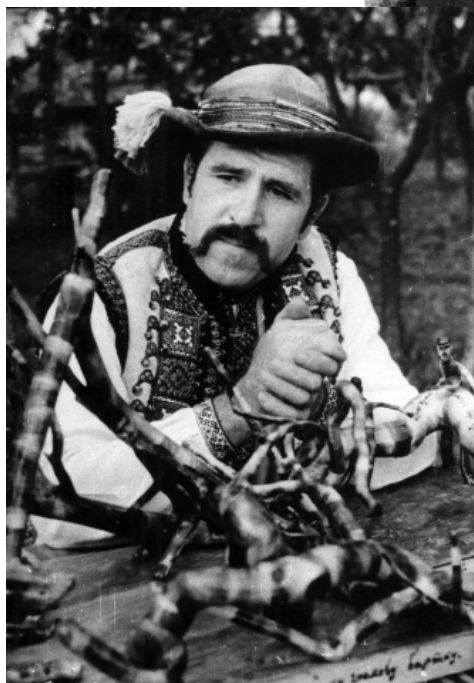
В дорозі

ЗМІСТ

Про автора.....	5
Поема про Довбуша.....	6
Любов і зрада.....	49
Ой у гаю зелененькім.....	67
Космацька бувальщина.....	72
Присвячую Довбушеві.....	93
Перепеланка про Олексу Довбуша.....	95

Пазунька

**Михайло Ількович
Дідищин (Юсипчук)**

Дідищин

ДІДИШИН Михайло Ількович

ДОВБУШ

“Писаний Камінь”

Косів

2011

Видруковано в МП “Евріка”

Свідоцтво Держ. реєстру: серія ІФ, № 10

Івано-Франківська обл., м. Косів

вул. Незалежності, 28

тел-факс: 2-24-91

Підписано до друку 10.02.11. Формат 60х84\16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Умов. друк. арк. 5,81. Обл.-вид. арк. 1,6 . Тираж 200 прим.
Замовне 324.

Комп'ютерний дизайн

Віталія Стефурака